

ÁLTALÁNOS GAZDASÁGFÖLDRAJZ 2.

FÖLDRAJZ ALAPSZAK
(NAPPALI MUNKAREND)

TANTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓS DOSSZIÉ

MISKOLCI EGYETEM
MŰSZAKI FÖLDTUDOMÁNYI KAR
FÖLDRAJZ-GEOINFORMATIKA INTÉZET

Miskolc, 2019

TARTALOMJEGYZÉK

1. Tantárgyleírás
2. Részletes tematika
3. Gyakorlati feladatok
4. Vizsgakérdések, írásbeli zárthelyi dolgozat

1. Tantárgyleírás

Tantárgy neve: Általános gazdaságföldrajz 2. Tárgyfelelős: Siskáné Dr. Szilasi Beáta, egyetemi docens	Tantárgy kódja: MFKST6401 Tárgyfelelős tanszék/intézet: Földrajz- Geoinformatika Intézet Tantárgyelem: kötelező
Javasolt félév: 4.	Előfeltételek: MFKST6301
Óraszám/hét (ea+gyak): 2+1	Számonkérés módja (a/gy/v): vizsga
Kreditpont: 3	Tagozat: nappali
Tantárgy feladata és célja: A tárgy célja, hogy bemutassa a világ mezőgazdasági termelésének típusait és ezek földrajzi adottságait. Meghatározza azokat a termelést befolyásoló tényezőket, melyek az egyre nagyobb létszámú emberiség mezőgazdasági termékekkel, élelmiszerrel való ellátásában szerepet játszanak. Foglalkozunk a gazdálkodási tér, a természeti erőforrások, a társadalmi-gazdasági tényezők, a munkaerőhelyzet, a piac jellemzőivel. A tárgy keretében sor kerül az állam, mint gazdasági szereplő, valamint a vállalatok (SME, TNC) jellemzőinek vizsgálatára. A félév során megismerkednek a hallgatók a távközlés és infokommunikáció földrajzi jellemzőivel, valamint a közlekedés és infrastruktúra jelentőségével és szerepével. A hallgatók megismerik a földrajzi gondolkodás alapvető jellegzetességeit, a geográfiai elemzés követelményeit. Képesé válnak a gazdaságföldrajzi ismereteik alapján a rokon- és társtudományok térreleváns eredményeinek értelmezésére.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri az általános földrajzi diszciplínák alapvető összefüggéseit természet-, társadalom-, valamint részben regionális földrajzi területen. Ismeri a geográfia alapvető módszereit a természet- és társadalomföldrajz fő szakterületein. Ismeri a földrajzi gondolkodás alapvető jellegzetességeit, a geográfiai elemzés követelményeit. Rendelkezik elméleti és gyakorlati természet- és társadalom-földrajzi alapismeretekkel. Ismeri a logikus földrajzi állítások megfogalmazásának feltételeit, és az azokból levonható következtetések korlátait. Ismeri a természeti és az ezekkel összefüggésben lévő antropogén folyamatok törvényszerűségeit. képesség: Képes az általános földrajzi diszciplínák alapvető összefüggéseit természet-, társadalom-, valamint részben regionális földrajzi területen meglévő összefüggések átlátására. Képes a földrajz szakterületén szerzett tudását alapvető gyakorlati problémák megoldására alkalmazni, beleértve azok számításokkal történő alátámasztását is. Képes alapvető természet- és társadalomtudományi ismeretei alapján a rokon- és társtudományok térreleváns eredményeinek értelmezésére. Képes a rutin szakmai problémákat felismerni, azok elméleti és gyakorlati megoldásához az elérhető könyvtári és elektronikus szakirodalmat feldolgozni, azt ott elérhető módszereket alkalmazni. Képes a földrajzi problémák felismerésére, megfogalmazására attitűd: Törekszik a földrajztudományi elméletek, paradigmák, elvek minél teljesebb megismerésére. A megszerzett földrajzi ismeretei alkalmazásával törekszik a megfigyelhető földrajzi jelenségek minél alaposabb megismerésére, törvényszerűségeinek leírására, megmagyarázására. Nyitott a szakmai eszmecserére, a szakmai együttműködésre, törekszik arra, hogy feladatainak megoldása a munkatársak véleményének megismerésével, lehetőség szerint együttműködésben történjen. Képes tudásának gyarapítására és tanulmányainak magasabb szinten történő folytatására. autonómia és felelősség: Alapvető elméleti és alkalmazott földrajzi és releváns környezettudományi szakmai kérdésekben önállóan, források felhasználásával hoz döntéseket. Saját és beosztott munkatársai munkájának hatékonyságát, eredményességét, biztonságosságát reálisan, felelősséggel értékeli. Elvégzett szakmai munkájáért felelősséget	

vállal. Tisztában van a földrajzi tudományos kijelentések értékével, azok alkalmazhatóságával, korlátaival.

Tantárgy tematikus leírása:

1. ea. *Mezőgazdasági földrajz I.: A mezőgazdasági földrajz átalakulása, A természet áruvá válása. Egy kis zöldségtörténelem.*

1. gy. Féléves gyakorlati feladatok meghatározása, a statisztikai feldolgozás módszereinek megismerése

2. ea. *Mezőgazdasági földrajz II. A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás zonalitása és gazdaságföldrajzi problémái I.*

2. gy. A statisztikai sorok fogalma és típusai. Statisztikai táblák.

3. ea. *Mezőgazdasági földrajz III. A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás zonalitása és gazdaságföldrajzi problémái II.*

3. gy. Statisztikai táblázatok és viszonyszámok fogalmának, típusainak megismerése, az ezekhez köthető gazdaságföldrajzi példák bemutatása.

4. ea. *Termelés I. Értékláncok, termelési hálózatok.*

4. gy. Középértékek és azok számításai.

5. ea. *Termelés II. A vállalat mint gazdaságföldrajzi alapkategória.*

5. gy. A szóródás fogalma és számítása.

6. ea. *Termelés III. A munka földrajza.*

6. gy. Gyakorlati példák/számítások viszonyszámokra.

7. ea. *Csere: A piac és a kereskedelem földrajzai, pénzügyi földrajz. .*

7. gy. Számítások elvégzése különböző középérték típusokra.

8. ea. *A fogyasztás földrajza; A kultúra gazdaságföldrajza.*

8. gy. Gyakorlati példák és számítások szóródásra.

9. ea. *Az állam mint gazdaságföldrajzi szereplő. Pénzügyi földrajz.*

9. gy. Statisztikai adatbázisok megismerése, adatsorokkal tulajdonságai.

10. ea. *Az infrastruktúra jelentősége és szerepe.*

10. gy. Magyarország gazdaságához köthető statisztikai adatok feldolgozása.

11. ea. *A közlekedés jelentősége és szerepe.*

11. gy. Európai Unió statisztikai adatok feldolgozása azokkal való számolások elvégzése.

12. ea. *A távközlés és infokommunikáció földrajza.*

12. gy. Féléves zárthelyi dolgozat megírása.

13. ea. *Az internet- és mobiltelefonhálózatok jellemzői*

13. gy. A zárthelyi dolgozat feladatainak átnézése, számítások gyakorlása.

14. ea. *Összefoglalás. Elővizsga időszak.*

14. gy. Pótzárthelyi megírása.

Félévközi számonkérés módja:

A gyakorlatokról a maximális hiányzás 3 alkalom lehet. Gyakorlati feladat megfelelő szintű teljesítése, ami beleszámít, mint félévközi feladat teljesítés a vizsgajegybe 20%-ban. A vizsgajegy az órán végzett szóbeli munkában jelentkező aktivitásból (10%), a gyakorlati feladat (zárthelyi dolgozat) teljesítéséből (20%), valamint a félév végi vizsgajegyből (70%) tevődik össze. A vizsga során képesnek kell lennie a hallgatónak a földrajzi problémák felismerésére, megfogalmazására.

Értékelés:

100–85% jeles; 84–75% jó; 74–63% közepes; 62–51% elégséges; 50–0%: elégtelen.

Kötelező irodalom:

Burgerné Gimes A. (1992): A világ mezőgazdasága. Gazdaságföldrajzi áttekintés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest. 159–183. (A mezőgazdasági földrajz I–III. részekhez)

Mészáros Rezső: A globális gazdaság földrajzi dimenziói. Akadémiai Kiadó, Budapest. 2010.

Czirfusz Márton: Gazdaságföldrajz. Jegyzet oktatóknak és hallgatóknak. Miskolci Egyetemi Kiadó. Miskolc, 2014.

Statisztikák: www.ksh.hu; <http://econ.core.hu/doc/mt/2005/hun/stat.pdf>

Global Economic Outlook 2018 The Conference Board, Inc., 52 p.

<https://www.permanentrepresentations.nl/>.

Ajánlott irodalom:

Kovács Csaba Miklós: A világ mezőgazdasági földrajza. Presa Universitara, Kolozsvári Egyetemi kiadó.

Nagy Gábor: Az info-kommunikációs eszközök, rendszerek fejlődése, terjedése. In:

Mészáros Rezső: A globális gazdaság földrajzi dimenziói. Akadémiai Kiadó, Bp. 2010. pp. 311-321.

Mészáros Rezső: Az információ, az oktatás, a kutatás és fejlesztés. In: Mészáros Rezső: A globális gazdaság földrajzi dimenziói. Akadémiai Kiadó, Bp. 2010.

Journal of Economic Geography, Oxford Academic Journal

2. Részletes tematika

Dátum	Előadás
02.14.	Mezőgazdasági földrajz I.: A mezőgazdasági földrajz átalakulása, A természet áruvá válása. Egy kis zöldségtörténelem.
02. 21.	Mezőgazdasági földrajz II. A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás zonalitása és gazdaságföldrajzi problémái I.
02. 28.	Mezőgazdasági földrajz III. A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás zonalitása és gazdaságföldrajzi problémái II.
03. 07.	Luxembourg konferencia.
03. 14.	Nemzeti ünnep, oktatási szünet
03. 21.	Termelés I. Értékláncok, termelési hálózatok. Termelés II. A vállalat mint gazdaságföldrajzi alapkategória.
03. 28.	Termelés III. A munka földrajza.
04. 04.	Csere: A piac és a kereskedelem földrajzai, pénzügyi földrajz. . A fogyasztás földrajza; A kultúra gazdaságföldrajza.
04. 11.	Erasmus oktatói mobilitás.
04. 18.	Geográfus napok, meghívott előadó
04. 25.	Az állam mint gazdaságföldrajzi szereplő. Pénzügyi földrajz.
05. 02.	Az infrastruktúra jelentősége és szerepe. A közlekedés jelentősége és szerepe. A távközlés és infokommunikáció földrajza.
05. 09.	Bodrogköz terepi munka
05. 16.	Az internet- és mobiltelefonhálózatok jellemzői Összegzés.

Dátum	Gyakorlat
02.13.	Féléves gyakorlati feladatok meghatározása, a statisztikai feldolgozás módszereinek megismerése
02.20.	A statisztikai sorok fogalma és típusai. Statisztikai táblák.
02.27.	Statisztikai táblázatok és viszonyszámok fogalmának, típusainak megismerése, az ezekhez köthető gazdaságföldrajzi példák bemutatása.
03.06.	Középértékek és azok számításai.
03.13.	A szóródás fogalma és számítása.
03.20.	Gyakorlati példák/számítások viszonyszámokra.
03.27.	Számítások elvégzése különböző középérték típusokra.
04.02.	Gyakorlati példák és számítások szóródásra.
04.09.	Zárthelyi
04.16.	Statisztikai adatbázisok megismerése, adatsorokkal tulajdonságai.
04.23.	Magyarország gazdaságához köthető statisztikai adatok feldolgozása.
04.30.	Munkaszüneti nap.
05.07.	Európai Uniós statisztikai adatok feldolgozása azokkal való számolások elvégzése.
05.14.	A zárthelyi dolgozat feladatainak átnézése, pótzárthelyi dolgozat.

3. Gyakorlati feladatok

A félév során megismert gazdaságföldrajzi számításokból zárthelyi dolgozat írása:

1. Végezze el a számítási feladatot a hiányzó adatok pótlására, adja meg a használt képlet!
Bázisviszonyszámok: V_b

Év	Forgalom m Ft-ban	Adat jele	Bázisviszonyszám számítás	Bázisviszonyszám %
2000	20	a_0	$\frac{a_0}{a_0} = \frac{20}{20} = 1 = 100\%$	$V_{b0} = 100\%$
2001	22	a_1	$\frac{a_1}{a_0} = \frac{22}{20} = 1,1$	$V_{b1} = 110\%$
2002	26	a_2	$\frac{a_2}{a_0} = \frac{26}{20} = 1,3$	$V_{b2} = 130\%$
2003	30	a_3	$\frac{a_3}{a_0} = \frac{30}{20} = 1,5$	$V_{b3} = 150\%$

$$\text{Általánosságban: } V_{bn} = \frac{a_n}{a_0}$$

2. Végezze el a következő számítást:

2003-ban 6000 m² raktára volt a cégnek, 2004-ben 10 %-kal több volt a raktárterület, mint 2003-ban. Hány m² raktárak voltak 2004-ben?

Bázisidőszak: 2003;

Tárgyidőszak: 2004; 10%-kal több, tehát 100+10= 110 %.

Ez a dinamikus viszonyszám, mert a tárgyatadatot viszonyítja a bázishoz.

$a_0 = 6000 \text{ m}^2$; $V_d = 110\% = 1,1$; $a_1 = ?$;

$V_d = a_1/a_0$ $1,1 = a_1/6000$; $1,1 * 6000 = 6600 = a_1$

3. feladat

Egy egyéni vállalkozó költsége 2000-ben 2400 e Ft. volt, 2001-re 2600 e Ft költséget tervezett. 2001-ben ténylegesen 2550 e Ft volt a költsége.

A, Hány %-kal nőtt a vállalkozó költsége?

B, Hány % költségnövekedést ütemezett?

C, Hogy teljesítette tervét?

A, $V_d = a_1/a_0 = 2550/2400 = 1,0625 = 106,3 \%$

B, $V_{tf} = a_t/a_0 = 2600/2400 = 1,0833 = 108,3 \%$

C, $V_{tt} = a_1/a_t = 2550/2600 = 0,9807 = 98,1 \%$

Válaszok:

A, 6,3 %-kal nőtt a költség 2000-hez képest!

B, 8,3 % költségnövekedést tervezett!

C, Költségtervét nem teljesítette (100-98,1) 1,9 %-kal maradt el a tervétől.

4. Vizsgakérdések, írásbeli zárthelyi dolgozat

Általános gazdaságföldrajz 2. vizsgateszt

1. feladat A táblázatban felsorolt éghajlati jellemzőket, talajokat, termesztett növényeket, tenyésztett állatokat, valamint erdőtípusokat, és a termelési módokat csoportosítsa a következők szerint (20 p):

A, egyenlítői öv

B, átmeneti és térítői öv

C, valódi mérsékelt öv

D, melegmérsékelt és a hidegmérsékelt öv

Adottság, jellemző	Éghajlati öv
az évi középhőmérséklet: 25 °C-nál magasabb; az évi ingadozás nem haladja meg az 5 °C-t	A
télen és nyáron is jelentős a felhős napok száma, gyakori a szemerkélő eső	C
legeltetés, oázisgazdálkodás	B
rozs, árpa, zab, burgonya, len, szális takarmányok	D
lombhullató keményfafajták (tölgy, juhar, kőris, bükk)	C
mahagóni, ébenfa, balsafa, teakfa	A
nyáron a passzát szélrendszer leszálló ága alakítja az éghajlatot	B
fahéjszínű talajok, terra rossa	D
glejes, tőzezes, kotu talajok	D
zöldség-és citrusfélék, olíva, szőlő	D
ültetvényes gazdálkodás (kávé, banán)	A
talaj(terület)váltó gazdálkodás	A
rizs, tea, gyapot, dohány	D
extenzív állattenyésztés és öntözéses földművelés	B
a facsoportok között a csapadékos időszakban 2-3 m magas fűvek (elefántfű, bivalyfű, vadcsukornád) tenyésznek	B
bambusz, eukaliptusz	D
teve, ló, szamár	B
nagy a kilúgzás és az erózió	A+D
datolyatermelés	B
fenyőerdő, nyár és nyírfa	D

2. FELADAT: A termelés földrajzi-vállalati szervezéséhez tartozik az **offshoring** (azon vállalatok tartoznak ebbe a kategóriába, melyek a cégbejegyzés országában nem folytatnak tevékenységet), és az **outsourcing** (egy cég olyan tevékenység vagy szolgáltatás

elvégzését bízza egy külső vállalkozásra, amelyet jellemzően maga is el tudna végezni), írjon konkrét példát a két folyamatra vonatkozóan, egészítse ki a táblázatot! (12 p)

		Offshoring	
		Igen	Nem
Outsourcing	Igen	A Suzuki Salgótarjánban készítetteti a szélvédőket egy magyar céggel	A Suzuki egy japán céggel készítetteti a szélvédőket
	Nem	A Suzuki Salgótarjánban maga készíti a szélvédőket	A Suzuki maga végzi a szélvédők gyártását Japánban

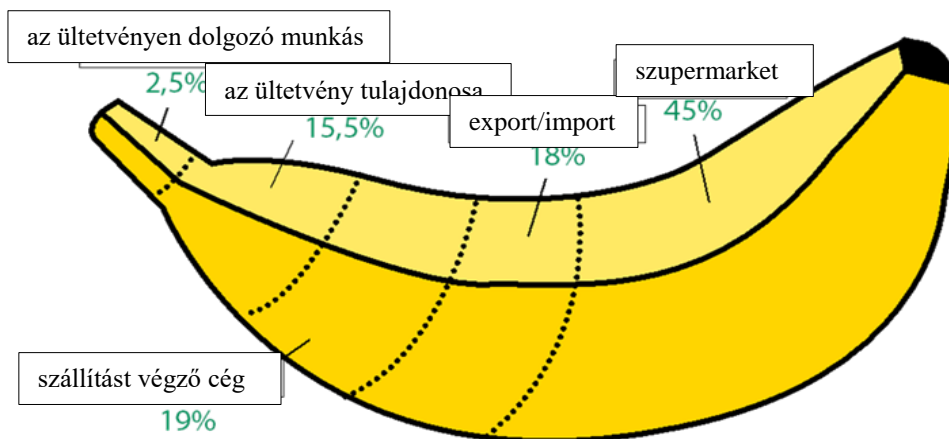
3. kérdés: Az infrastruktúrának két nagy csoportja van a klasszikus megközelítés szerint, nevezze meg ezt a két csoportot és írjon példákat a típusokra! (10 p)

1. Humán vagy társadalmi infrastruktúra: oktatás, egészségügy, művelődés, szabadidős szolgáltatások, zöldterület gazdálkodás, turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások, kereskedelem, bankrendszer

2. Vonalas vagy műszaki infrastruktúra: közlekedési hálózatok, távközlés, ivóvízellátás, szennyvízszolgáltatás, hulladékgyűjtés

4. kérdés: Egészítse ki az ábrát! (10 p)

A banán értéklánca

Forrás: <http://www.bananalink.org.uk/>